

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

2. marts 2010*

I de forenede sager C-175/08, C-176/08, C-178/08 og C-179/08,

angående anmodninger om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 68 EF og 234 EF, indgivet af Bundesverwaltungsgericht (Tyskland) ved afgørelser af 7. februar og 31. marts 2008, indgået til Domstolen den 29. april 2008, i sagerne:

Aydin Salahadin Abdulla (sag C-175/08),

Kamil Hasan (sag C-176/08),

Ahmed Adem,

Hamrin Mosa Rashi (sag C-178/08),

Dler Jamal (sag C-179/08)

* Processprog: tysk.

mod

Bundesrepublik Deutschland,

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling)

sammensat af præsidenten, V. Skouris, afdelingsformændene K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, R. Silva de Lapuerta og P. Lindh samt dommerne C.W.A. Timmermans, A. Rosas, K. Schiemann, P. Kūris, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen (refererende dommer), T. von Danwitz og A. Arabadjev,

generaladvokat: J. Mazák
justitssekretær: fuldmægtig K. Malacek,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 2. juni 2009,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Aydin Salahadin Abdulla ved Rechtsanwältin A. Lex

— Kamil Hasan og Dler Jamal ved Rechtsanwalt T. Grüner

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningerne om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 11, stk. 1, litra e), i Rådets direktiv 2004/83/EF af 29. april 2004 om fastsættelse af minimumsstandarder for anerkendelse af tredjelandstatsborgere eller statsløse som flygtninge eller som personer, der af anden grund behøver international beskyttelse, og indholdet af en sådan beskyttelse (EUT L 304, s. 12, herefter »direktivet«), sammenholdt med samme direktivs artikel 2, litra c).

- 2 Anmodningerne er blevet fremsat under sager, der føres af de irakiske statsborgere Aydin Salahadin Abdulla, Kamil Hasan, Ahmed Adem og hans ægtefælle Hamrin Mosa Rashi henholdsvis Dler Jamal (herefter samlet »sagsøgerne i hovedsagerne«) mod Forbundsrepublikken Tyskland ved Bundesministerium des Innern (forbundsministeriet for indenrigsanliggender), ved Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (forbundskontoret for migration og flygtninge, herefter »Bundesamt«), og som vedrører sidstnævntes tilbagekaldelse af deres flygtningestatus.

Retsforskrifter

Konventionen om flygtninges retsstilling

- 3 Konventionen om flygtninges retsstilling, som blev undertegnet i Genève den 28. juli 1951 (*United Nations Treaty Series*, bind 189, s. 150, nr. 2545 (1954)), trådte i kraft

den 22. april 1954. Konventionen er blevet suppleret af protokollen om flygtninges retsstilling af 31. januar 1967, der trådte i kraft den 4. oktober 1967 (herefter »Genèvekonventionen«).

- 4 Ifølge Genèvekonventionens artikel 1, afsnit A, stk. 2, første afsnit, skal udtrykket »flygtning« finde anvendelse på enhver person, der »som følge af velbegrundet frygt for forfølgelse på grund af sin race, religion, nationalitet, sit tilhørsforhold til en særlig social gruppe eller sine politiske anskuelser befinder sig uden for det land, i hvilket han har statsborgerret, og som ikke er i stand til — eller på grund af sådan frygt ikke ønsker — at søge dette lands beskyttelse; eller som ikke har nogen statsborgerret og [...] befinder sig uden for det land, hvor han tidligere havde fast bopæl, og ikke er i stand til — eller på grund af sådan frygt ikke ønsker — at vende tilbage dertil«.
- 5 Genèvekonventionens artikel 1, afsnit C, stk. 5, bestemmer:

»Denne konvention skal ikke længere finde anvendelse på en person, der omfattes af bestemmelserne i afsnit A, såfremt han:

[...]

5. ikke længere kan afslå at søge det lands beskyttelse, i hvilket han har statsborgerret, fordi de omstændigheder, ifølge hvilke han er blevet anerkendt som flygtning, er bortfaldet

Denne bestemmelse skal dog ikke finde anvendelse på en af denne artikels afsnit A, [stk. 1,] omfattet flygtning, som kan påberåbe sig tvingende grunde, der har deres oprindelse i tidligere forfølgelse, til at afslå at søge beskyttelse fra det land, i hvilket han har statsborgerret.«

EU-retlige bestemmelser

- 6 Artikel 6, stk. 1, første afsnit, TEU bestemmer:

»Unionen anerkender de rettigheder, friheder og principper, der findes i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder af 7. december 2000 som tilpasset den 12. december 2007 i Strasbourg, der har samme juridiske værdi som traktaterne.«

- 7 Artikel 18 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«) fastsætter:

»Asylretten sikres under iagttagelse af reglerne i [Genèvekonventionen] og i overensstemmelse med traktaten om Den Europæiske Union og traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.«

8 Betragtning 2 og 3 til direktivet lyder:

»(2) Det Europæiske Råd nåede på sit særlige møde i Tammerfors den 15. og 16. oktober 1999 til enighed om at arbejde for oprettelsen af et fælles europæisk asylsystem, som bygger på en fuldstændig og inklusiv anvendelse af Genèvekonventionen [...], således at princippet om non-refoulement overholdes, og det garanteres, at ingen sendes tilbage til forfølgelse.

(3) Genèvekonventionen [...] udgør hovedhjørnesteinen i det internationale retssystem til beskyttelse af flygtninge.«

9 I betragtning 10 til direktivet er det præciseret, at:

»[d]ette direktiv respekterer de grundlæggende rettigheder og følger de principper, som bl.a. anerkendes i [chartret]. Direktivet tilsigter navnlig, at asylansøgeres og deres ledsagende familiemedlemmers menneskelige værdighed og ret til asyl respekteres fuldt ud.«

10 Betragtning 16 og 17 til direktivet har følgende ordlyd:

»(16) Der bør fastsættes minimumsstandarder for definitionen og indholdet af flygtningestatus som en vejledning til medlemsstaternes kompetente nationale myndigheder i forbindelse med anvendelse af Genèvekonventionen.

(17) Det er nødvendigt at indføre fælles kriterier for anerkendelse af asylansøgere som flygtninge i overensstemmelse med Genèvekonventionens artikel 1.«

11 Direktivets artikel 1 bestemmer:

»Formålet med dette direktiv er at fastsætte minimumsstandarder for anerkendelse af tredjelandstatsborgere eller statsløse som flygtninge eller som personer, der af anden grund behøver international beskyttelse, og indholdet af en sådan beskyttelse.«

12 I henhold direktivets artikel 2, litra a), c) til e) og g), forstås ved:

»a) »international beskyttelse«: flygtningestatus og subsidiær beskyttelsesstatus som defineret i litra d) og f)

[...]

c) »flygtning«: en tredjelandstatsborger, som i kraft af en velbegrunnet frygt for forfølgelse på grund af race, religion, nationalitet, politisk anskuelse eller tilhørsforhold til en bestemt social gruppe opholder sig uden for det land, hvor den pågældende er statsborger, og som ikke kan eller, på grund af en sådan frygt, ikke vil påberåbe sig dette lands beskyttelse, eller en statsløs person, som opholder sig uden for det land, hvor han tidligere havde sit sædvanlige opholdssted, af samme

grunde som anført ovenfor, og som ikke kan eller, på grund af en sådan frygt, ikke vil vende tilbage til dette land, og som ikke er omfattet af artikel 12

- d) »flygtningestatus«: en medlemsstats anerkendelse af en tredjelandstatsborger eller statsløs som flygtning
- e) »person, der er berettiget til subsidiær beskyttelse«: en tredjelandstatsborger [...], der ikke anerkendes som flygtning, men for hvem der er alvorlig grund til at antage, at vedkommende, hvis han eller hun sendes tilbage til sit hjemland [...], vil løbe en reel risiko for at lide alvorlig overlast som defineret i artikel 15 [...], og som ikke kan eller, på grund af en sådan risiko, ikke vil påberåbe sig dette lands beskyttelse

[...]

- g) »ansøgning om international beskyttelse«: en anmodning, der indgives af en tredjelandstatsborger [...] om beskyttelse fra en medlemsstat, når der er grundlag for at antage, at ansøgeren søger om flygtningestatus eller subsidiær beskyttelsesstatus [...]

¹³ Direktivets artikel 13 og 18 bestemmer, at medlemsstaterne tildeler tredjelandstatsborgere flygtningestatus eller subsidiær beskyttelsesstatus, hvis de opfylder betingelserne i direktivets kapitel II og III henholdsvis kapitel II og V.

- 14 I direktivets kapitel II med overskriften »Vurdering af ansøgninger om international beskyttelse« er betingelserne for vurderingen af kendsgerninger og omstændigheder fastsat i artikel 4, der i stk. 1 bestemmer:

»Medlemsstaterne kan betragte det som ansøgerens pligt hurtigst muligt at forelægge alle de elementer, der er nødvendige for at underbygge hans ansøgning om international beskyttelse. Medlemsstaterne har pligt til i samarbejde med ansøgeren at vurdere de relevante elementer i ansøgningen.«

- 15 Direktivets artikel 4, stk. 3, præciserer, hvilke elementer der skal tages hensyn til ved den specifikke vurdering af en ansøgning om beskyttelse.

- 16 I henhold til direktivets artikel 4, stk. 4, giver den omstændighed, at »en ansøger allerede har været udsat for forfølgelse [...] eller direkte trusler om sådan forfølgelse [...], [...] god grund til at formode, at ansøgeren har en velbegrunnet frygt for forfølgelse [...], medmindre der er god grund til at antage, at sådan forfølgelse [...] ikke vil gentage sig.«

- 17 I direktivets artikel 5, stk. 1, der også er indeholdt i direktivets kapitel II, tilføjes det, at en velbegrunnet frygt for forfølgelse kan være baseret på begivenheder, der har fundet sted, efter at ansøgeren har forladt hjemlandet.

- 18 Direktivets artikel 6 i nævnte kapitel II har overskriften »Aktører, der kan stå bag forfølgelse eller alvorlig overlast« og fastsætter:

»Aktører, der kan stå bag forfølgelse eller alvorlig overlast, omfatter:

- a) staten

- b) parter eller organisationer, der kontrollerer staten eller en væsentlig del af dens område

- c) ikke-statslige aktører, hvis det kan påvises, at de i litra a) og b) nævnte aktører, herunder internationale organisationer, ikke kan eller ikke vil tilbyde beskyttelse mod forfølgelse eller alvorlig overlast som defineret i artikel 7.«

¹⁹ Artikel 7, stk. 1 og 2, i samme kapitel har overskriften »Aktører, der yder beskyttelse« og bestemmer:

»1. Der kan ydes beskyttelse af:

- a) staten

- b) parter eller organisationer, herunder internationale organisationer, der kontrollerer staten eller en væsentlig del af dens område.

2. Der ydes normalt beskyttelse, når de i stk. 1 nævnte aktører tager rimelige skridt til at forhindre forfølgelse eller udsættelse for alvorlig overlast, bl.a. ved at anvende

et effektivt retssystem til afsløring, retsforfølgning og sanktionering af handlinger, der udgør forfølgelse eller alvorlig overlast, og når ansøgeren har adgang til en sådan beskyttelse.«

20 Direktivets artikel 9, stk. 1 og 2, der er indeholdt i direktivets kapitel III med overskriften »Anerkendelse som flygtning«, definerer forfølgelse. Artikel 9, stk. 3, kræver, at der skal være en sammenhæng mellem de i direktivets artikel 10 nævnte årsager og denne forfølgelse.

21 Direktivets artikel 10, stk. 1, ligeledes indeholdt i direktivets kapitel III, har overskriften »Årsagerne til forfølgelse« og fastlægger, hvilke elementer der skal tages hensyn til ved vurderingen af hver af de fem årsager til forfølgelse.

22 Direktivets artikel 11 i samme kapitel har overskriften »Ophør« og bestemmer:

»1. En tredjelandstatsborger [...] ophører med at være anerkendt som flygtning, hvis den pågældende:

[...]

e) ikke længere kan afslå at søge beskyttelse i det land, hvor den pågældende er statsborger, fordi de omstændigheder, ifølge hvilke den pågældende er blevet anerkendt som flygtning, ikke længere består

[...]

2. I det i stk. 1, litra e) [...], omhandlede tilfælde skal medlemsstaterne tage hensyn til, hvorvidt ændringen af omstændighederne er af en så væsentlig og ikke blot midlertidig karakter, at flygtningens frygt for forfølgelse ikke længere kan anses for at være velbegrundet.«

- 23 Direktivets artikel 14 om »Tilbagekaldelse og afslutning af eller afslag på forlængelse af status« er indeholdt i direktivets kapitel IV med overskriften »Flygtningestatus« og bestemmer:

»1. Med hensyn til ansøgninger om international beskyttelse, der er indgivet efter dette direktivs ikrafttræden, skal medlemsstaterne tilbagekalde, afslutte eller afslå at forlænge en tredjelandsstatsborgers [...] flygtningestatus, der er tildelt af et [kompetent] [...] organ, såfremt den pågældende ikke længere opfylder betingelserne for at blive betragtet som flygtning, jf. artikel 11.

2. Uden at dette i øvrigt indskrænker flygtningens pligt til at oplyse om alle relevante faktiske forhold og til at forelægge al relevant dokumentation, som den pågældende er i besiddelse af, jf. artikel 4, stk. 1, skal den medlemsstat, der har tildelt den pågældende flygtningestatus, på et individuelt grundlag påvise, at den pågældende ikke længere opfylder eller aldrig har opfyldt betingelserne herfor, jf. stk. 1.

[...]«

Nationale bestemmelser

- 26 § 3, stk. 1, i Asylverfahrensgesetz (lov om asylproceduren, herefter »AsylVfG«) bestemmer:

»En udlænding er en flygtning i henhold til [Genèvekonventionen], når han udsættes for trusler som omhandlet i § 60, stk. 1, i Aufenthaltsgesetz [lov om opholdsret], i den stat, hvor den pågældende person er statsborger [...]«

- 27 Aufenthaltsgesetz'§ 60, der er indeholdt i kapitlet om opholdsrettens ophør og har overskriften»Forbud mod udsendelse«, bestemmer i stk. 1:

»I overensstemmelse med [Genève]konventionen må en udlænding ikke udsendes til en stat, hvor hans liv eller frihed er truet på grund af race, religion, nationalitet, tilhørsforhold til en social gruppe eller politisk anskuelse. [...]«

- 28 § 73, stk. 1, første og andet punktum, i AsylVfG, som ændret ved Gesetz zur Umsetzung aufenthalts- und asylrechtlicher Richtlinien der Europäischen Union af 19. august 2007 (lov om gennemførelse af Den Europæiske Unions direktiver om opholds- og asylret) (BGBl. 2007 I, s. 1970), bestemmer:

»Tildelingen af asyl- eller flygtningestatus skal straks ophæves, når betingelserne, som dannede grundlag herfor, er ophørt. Dette er især tilfældet, når de omstændigheder,

der dannede grundlag for, at en udlænding blev anerkendt som asylberettiget eller tildelt flygtningestatus, ikke længere består, og han ikke længere kan afslå at søge beskyttelse i det land, i hvilket han har statsborgerret [...]«

- 29 I henhold til § 73, stk. 1, tredje punktum, i AsylVfG ophæves en asyl- eller flygtningestatus ikke, »når udlændingen kan påberåbe sig tvingende grunde, der udspringer af tidligere forfølgelse, til at afslå at søge beskyttelse i det land, i hvilket han har statsborgerret [...]«.

Tvisterne i hovedsagerne og de præjudicielle spørgsmål

- 30 Mellem 1999 og 2002 indrejste sagsøgerne i hovedsagerne til Tyskland, hvor de ansøgte om asyl.
- 31 Som begrundelse for deres respektive asylansøgninger anførte de forskellige årsager til, at de frygtede forfølgelse i Irak under Saddam Husseins Baath-regime.
- 32 Bundesamt tildelte dem flygtningestatus mellem 2001 og 2002.
- 33 På grund af de ændrede forhold i Irak indledte Bundesamt mellem 2004 og 2005 sager med henblik på ophævelse af de berørte parters flygtningestatus.

- 34 Ved sagernes afslutning ophævede Bundesamt deres flygtningestatus ved afgørelser truffet mellem januar og august 2005.
- 35 Ved domme afsagt mellem juli og oktober 2005 annullerede de kompetente forvaltningsdomstole afgørelserne om ophævelse af flygtningestatus. De fastslog i det væsentlige, at det, henset til den særdeles ustabile situation i Irak, ikke kunne lægges til grund, at der var indtrådt en varig og stabil ændring af forholdene, som kunne begrunde en ophævelse af de pågældendes flygtningestatus.
- 36 Efter anke iværksat af Forbundsrepublikken Tyskland ophævede de højere forvaltningsdomstole førsteinstansernes afgørelser ved domme afsagt mellem marts og august 2006 og gav ikke sagsøgerne i hovedsagerne medhold i deres annulationsøgsmål rettet mod afgørelserne om ophævelse af flygtningestatus. De højere forvaltningsdomstole henviste til den grundlæggende ændring af forholdene i Irak og fastslog på denne baggrund, at sagsøgerne i hovedsagerne nu kunne være i tilstrækkelig sikkerhed for forfølgelse fra det tidligere regimes side, og at der ikke var nogen betydelig sandsynlighed for, at de af andre grunde var udsat for nye trusler om forfølgelse.
- 37 Sagsøgerne i hovedsagerne iværksatte »revisionsanke« for Bundesverwaltungsgericht til prøvelse af dommene i ankesagerne og nedlagde påstand om stadfæstelse af afgørelserne i første instans.
- 38 Bundesverwaltungsgericht er af den opfattelse, at flygtningestatus ophører, når ændringen af forholdene i en flygtnings hjemland er af væsentlig og ikke blot midlertidig karakter, og de omstændigheder, der begrundede frygten for forfølgelse, og ifølge hvilke den pågældende er blevet anerkendt som flygtning, ikke længere foreligger,

og når den pågældende ikke har andre grunde til at frygte »forfølgelse« i direktivets forstand.

- 39 Ifølge Bundesverwaltungsgericht har udtrykket »beskyttelse i det land«, som anvendes i direktivets artikel 11, stk. 1, litra e), den samme betydning som udtrykket »dette lands beskyttelse« i direktivets artikel 2, litra c), og henviser udelukkende til beskyttelse mod forfølgelse.
- 40 Generelle farer er hverken omfattet af beskyttelsen i medfør af direktivet eller af Genèvekonventionen. Spørgsmålet om, hvorvidt en flygtning kan tvinges til at vende tilbage til sit hjemland, hvis han der udsættes for generelle farer, kan ikke undersøges i sammenhæng med ophævelse af flygtningestatus i medfør af AsylVfG's § 73, stk. 1. Dette kan kun undersøges senere i forbindelse med afgørelsen af, om den pågældende skal sendes tilbage til sit hjemland.
- 41 Den forelæggende ret har anført, at ifølge ankeinstansens konstateringer, som er bindende for den forelæggende ret, kan sagsøgerne i hovedsagerne ikke påberåbe sig konsekvenserne af tidligere forfølgelse som begrundelse for at nægte at vende tilbage til Irak. På denne baggrund udleder den forelæggende ret, at de »tvingende grunde«, der udspringer af tidligere forfølgelse, som omhandlet i AsylVfG's § 73, stk. 1, tredje punktum, og i Genèvekonventionens artikel 1, afsnit C, stk. 5, andet punktum, ikke kan påberåbes for den forelæggende ret.
- 42 Den forelæggende ret har dog anført, at ophævelsen af flygtningestatus ikke nødvendig fører til tab af opholdsret i Tyskland.

43 Bundesverwaltungsgericht har på denne baggrund besluttet at udsætte sagerne og i hver enkelt hovedsag forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

- »1) Skal [direktivets] artikel 11, stk. 1, litra e), fortolkes således, at med forbehold af [Genèvekonventionens] artikel 1, afsnit C, stk. 5, andet punktum, ophører flygtningestatus allerede, når flygtningens velbegrundede frygt for forfølgelse, jf. direktivets artikel 2, litra c), som dannede grundlag for anerkendelsen som flygtning, er ophørt, og flygtningen heller ikke af andre grunde må frygte forfølgelse, jf. direktivets artikel 2, litra c)?

- 2) Såfremt det første spørgsmål skal besvares benægtende, forudsætter ophør af flygtningestatus i henhold til direktivets artikel 11, stk. 1, litra e), da desuden, at der i det land, hvor flygtningen er statsborger,
 - a) er en aktør, der kan yde beskyttelse i direktivets artikel 7, stk. 1's forstand, og er det herved tilstrækkeligt, at beskyttelsen kun kan garanteres med hjælp fra multinationale styrker

 - b) for flygtningen ikke er en risiko for at lide alvorlig overlast i direktivets artikel 15's forstand, som fører til ydelse af subsidiær beskyttelse i henhold til direktivets artikel 18, og/eller

 - c) er en stabil sikkerhedssituation, hvor de generelle livsbetingelser sikrer et eksistensminimum?

3) Såfremt de hidtidige omstændigheder, ifølge hvilke den pågældende er blevet anerkendt som flygtning, ikke længere består, skal nye og andre forfølgelsesbegrundende omstændigheder da

a) vurderes ud fra det sandsynlighedskriterium, der gælder for anerkendelse af flygtninge, eller finder et andet kriterium til gunst for den pågældende anvendelse, eller

b) bedømmes under hensyntagen til reglen om bevislættelse i direktivets artikel 4, stk. 4?⁴⁴

⁴⁴ Ved kendelse afsagt af Domstolens præsident den 25. juni 2008 er sagerne C-175/08 — C-179/08 blevet forenet med henblik på den skriftlige og mundtlige forhandling samt dommen. Ved kendelse afsagt af Domstolens præsident den 4. august 2008 er sag C-177/08 efterfølgende blevet adskilt fra disse sager og slettet af Domstolens register.

Om Domstolens kompetence

⁴⁵ I hovedsagerne indgav sagsøgerne deres ansøgninger om international beskyttelse før direktivets ikrafttræden, dvs. før den 20. oktober 2004.

⁴⁶ Hvis en flygtning ikke længere opfylder betingelserne for at blive betragtet som flygtning, jf. direktivets artikel 11, skal der i henhold til direktivets artikel 14, stk. 1, kun ske tilbagekaldelse af vedkommendes flygtningestatus, såfremt ansøgningen om international beskyttelse er indgivet efter nævnte direktivs ikrafttræden.

47 De ansøgninger om international beskyttelse, som har foranlediget den forelæggende rets spørgsmål, er derfor ikke omfattet af direktivets tidsmæssige anvendelse.

48 Det bemærkes imidlertid, at Domstolen, når de af de nationale retter forelagte spørgsmål vedrører fortolkningen af en bestemmelse i fællesskabsretten, i princippet er forpligtet til at træffe afgørelse herom. Det fremgår således hverken af ordlyden af artikel 68 EF og 234 EF eller af formålet med den ved sidstnævnte bestemmelse indførte procedure, at EF-traktatens ophavsmænd har villet frakende Domstolen kompetence med hensyn til de anmodninger om præjudiciel afgørelse, der angår et direktiv, i det særlige tilfælde, hvor en medlemsstats lovgivning henviser til indholdet af bestemmelserne i dette direktiv for at fastlægge de regler, der finder anvendelse på en rent intern situation i denne stat. I et sådant tilfælde er det afgjort i Fællesskabets interesse, at de omhandlede fællesskabsretlige bestemmelser fortolkes ensartet, uanset de vilkår, hvorunder de skal finde anvendelse, således at senere fortolkningsuoverensstemmelser undgås (jf. dom af 16.3.2006, sag C-3/04, Poseidon Chartering, Sml. I, s. 2505, præmis 15 og 16 og den deri nævnte retspraksis).

49 I den foreliggende sag har den forelæggende ret anført, at lov om gennemførelse af direktiverne om opholds- og asylret, der trådte i kraft den 28. august 2007, og som indeholder den nye affattelse af AsylVfG's § 73, stk. 1, har gennemført direktivets artikel 11 og 14 uden at begrænse anvendelsen af lovens bestemmelser i tidsmæssig henseende, hvorfor disse nationale bestemmelser finder anvendelse på ansøgninger om international beskyttelse, der blev indgivet før direktivets ikrafttræden.

50 Henset til ovenstående skal den forelæggende rets spørgsmål besvares.

Om de præjudicielle spørgsmål

Indledende bemærkninger

- 51 Direktivet er blevet vedtaget med hjemmel i bl.a. artikel 63, stk. 1, nr. 1), litra c), EF, der bemyndigede Rådet for Den Europæiske Union til at træffe foranstaltninger vedrørende asyl i overensstemmelse med Genèvekonventionen og andre relevante aftaler på området vedrørende minimumsstandarder for tredjelandsstatsborgeres opnåelse af status som flygtninge.
- 52 Det fremgår af betragtning 3, 16 og 17 til direktivet, at Genèvekonventionen udgør hovedhjørnestenen i det internationale retssystem til beskyttelse af flygtninge, og at direktivets bestemmelser om betingelserne for tildeling af flygtningestatus og om indholdet heraf blev vedtaget som en vejledning til medlemsstaternes kompetente myndigheder i forbindelse med deres anvendelse af denne konvention på grundlag af fælles begreber og kriterier.
- 53 Direktivets bestemmelser skal derfor fortolkes i lyset af direktivets generelle opbygning og formål samt under iagttagelse af Genèvekonventionen og andre relevante aftaler som omhandlet i artikel 63, stk. 1, nr. 1), EF.

- 54 Som det følger af betragtning 10 til direktivet, skal dets bestemmelser endvidere fortolkes under iagttagelse af de grundlæggende rettigheder og de principper, som bl.a. anerkendes i chartret.

Det første spørgsmål

- 55 Den forelæggende ret ønsker med det første spørgsmål nærmere bestemt oplyst, om direktivets artikel 11, stk. 1, litra e), skal fortolkes således, at en person mister sin flygtningestatus, når de omstændigheder, der begrundede frygten for forfølgelse af en af de i direktivets artikel 2, litra c), nævnte årsager, og ifølge hvilke den pågældende er blevet anerkendt som flygtning, ikke længere består, og den pågældende heller ikke af andre grunde må frygte »forfølgelse« som omhandlet i direktivets artikel 2, litra c).
- 56 Det bemærkes, at i henhold til direktivets artikel 2, litra c), er en flygtning bl.a. en tredjelandstatsborger, som opholder sig uden for det land, hvor den pågældende er statsborger »i kraft af en velbegrundet frygt for forfølgelse« på grund af race, religion, nationalitet, politisk anskuelse eller tilhørsforhold til en bestemt social gruppe, og som ikke kan, eller »på grund af en sådan frygt« ikke vil, påberåbe sig dette lands »beskyttelse«.
- 57 Den pågældende statsborger skal altså på grund af omstændigheder i sit hjemland være stillet over for en velbegrundet frygt for personlig forfølgelse af i hvert fald én af de fem årsager, som opregnes i direktivet og i Genèvekonventionen.

- 58 De nævnte omstændigheder viser netop, at tredjelandet ikke beskytter sin statsborger mod forfølgelse.
- 59 Disse omstændigheder udgør årsagen til, at det er umuligt for den pågældende, eller berettiget, at denne afslår, at påberåbe sig sit hjemlands »beskyttelse« i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i direktivets artikel 2, litra c), dvs. forstået som dette lands evne til at forhindre eller straffe sådan forfølgelse.
- 60 Disse omstændigheder er dermed afgørende for, at flygtningestatus tildeles.
- 61 I henhold til direktivets artikel 4, stk. 1, foretages vurderingen af kendsgerninger og omstændigheder med henblik på tildeling af flygtningestatus i samarbejde med ansøgeren.
- 62 Ifølge direktivets artikel 13 tildeler medlemsstaterne ansøgeren flygtningestatus, hvis han opfylder betingelserne bl.a. i direktivets artikel 9 og 10.
- 63 Direktivets artikel 9 definerer de elementer, på baggrund af hvilke det kan antages, at der foreligger forfølgelse. I denne forbindelse præciserer artikel 9, stk. 1, at de relevante kendsgerninger skal være »tilstrækkelig alvorlig[e]« på grund af deres karakter eller gentagne forekomst til at udgøre en »alvorlig krænkelse af de grundlæggende menneskerettigheder« eller bestå i anvendelse af flere foranstaltninger, der er »tilstrækkelig alvorlige« til at berøre et menneske på en måde, som svarer til en »alvorlig krænkelse af de grundlæggende menneskerettigheder«.

- 64 Det tilføjes i direktivets artikel 9, stk. 3, at der skal være en sammenhæng mellem de i direktivets artikel 10 nævnte årsager til forfølgelse og selve forfølgelsen.
- 65 Direktivets artikel 11, stk. 1, litra e), fastsætter ligesom Genèvekonventionens artikel 1, afsnit C, stk. 5, at flygtningestatus fortabes, når de omstændigheder, ifølge hvilke denne status er blevet anerkendt, ikke længere består, eller med andre ord, når betingelserne for tildeling af flygtningestatus ikke længere er opfyldt.
- 66 I bestemmelsen fastsættes det, at statsborgeren, »fordi de [nævnte] omstændigheder ikke længere består«, »ikke længere kan afslå at søge beskyttelse i det land, hvor den pågældende er statsborger«, og dermed opstilles i selve bestemmelsens ordlyd en årsagsforbindelse mellem det forhold, at omstændighederne har ændret sig, og det forhold, at den pågældende ikke fortsat kan afslå at søge beskyttelse, dvs. bevare sin flygtningestatus, eftersom hans oprindelige frygt for forfølgelse ikke længere er velbegrundet.
- 67 Når det i bestemmelsen fastsættes, at statsborgeren »ikke længere kan afslå at søge beskyttelse« i sit hjemland, forudsættes det, at den omhandlede »beskyttelse« er den samme som den, der hidtil har manglet, dvs. beskyttelsen mod den form for forfølgelse, som er omhandlet i direktivet.
- 68 Omstændigheder, der godtgør hjemlandets manglende evne eller — omvendt — evne til at sikre beskyttelse mod forfølgelse, udgør derfor et afgørende element ved den vurdering, som fører til enten tildeling eller, i givet fald, et tilsvarende ophør af flygtningestatus.

- 69 Følgelig ophører flygtningestatus, så snart den pågældende statsborger ikke længere kan antages at være stillet over for omstændigheder i sit hjemland, der godtgør nævnte lands manglende evne til at sikre ham beskyttelse mod forfølgelse rettet mod hans person af en af de fem årsager, som er opregnet i direktivets artikel 2, litra c). Ophør af flygtningestatus forudsætter således, at ændringen af omstændighederne har afhjulpet de grunde, der medførte anerkendelse som flygtning.
- 70 For at nå frem til det resultat, at flygtningens frygt for forfølgelse ikke længere er velbegrundet, skal de kompetente myndigheder i lyset af direktivets artikel 7, stk. 2, ved en konkret vurdering af flygtningens individuelle situation sikre sig, at den eller de aktør(er), der yder beskyttelse i det omhandlede tredjeland, har taget rimelige skridt til at forhindre forfølgelse bl.a. ved at anvende et effektivt retssystem til afsløring, retsforfølgning og sanktionering af handlinger, der udgør forfølgelse, og at den pågældende statsborger har adgang til en sådan beskyttelse, såfremt hans flygtningestatus ophører.
- 71 Ved denne vurdering må de kompetente myndigheder navnlig undersøge funktionsmåden for dels institutioner, administrative organer og sikkerhedsstyrker, dels for alle grupper eller enheder i tredjelandet, der ved deres handlinger eller passivitet kan være årsag til forfølgelse af den person, som nyder flygtningestatus, såfremt den pågældende vender tilbage til dette land. I overensstemmelse med direktivets artikel 4, stk. 3, om vurderingen af kendsgerninger og omstændigheder kan disse myndigheder tage hensyn til bl.a. love og administrative bestemmelser i hjemlandet og den måde, hvorpå de anvendes, samt til omfanget af de grundlæggende menneskerettigheders overholdelse i landet.

- 72 Direktivets artikel 11, stk. 2, bestemmer desuden, at den konstaterede ændring af omstændighederne skal være af en »så væsentlig og ikke blot midlertidig karakter«, at flygtningens frygt for forfølgelse ikke længere kan anses for velbegrundet.
- 73 Ændringen af omstændighederne har en så væsentlig og ikke blot midlertidig karakter som omhandlet i direktivets artikel 11, stk. 2, når de faktorer, der begrundede flygtningens frygt for forfølgelse, kan anses for at være fjernet for bestandig. En vurdering, hvorefter ændringen af omstændighederne er væsentlig og ikke blot af midlertidig karakter, forudsætter således, at der ikke foreligger velbegrundet frygt for at blive udsat for forfølgelse i form af alvorlige krænkelser af de grundlæggende menneskerettigheder som omhandlet i direktivets artikel 9, stk. 1.
- 74 Det præciseres, at den eller de aktør(er), der yder beskyttelse, og med hensyn til hvilke det i henhold til direktivets artikel 7, stk. 1, vurderes, om omstændighederne i hjemlandet reelt er ændrede, enten er staten selv eller parter eller organisationer, herunder internationale organisationer, der kontrollerer staten eller en væsentlig del af dens område.
- 75 Hvad angår dette sidste punkt må det tiltrædes, at direktivets artikel 7, stk. 1, ikke er til hinder for, at beskyttelsen kan varetages af internationale organisationer, herunder ved tilstedeværelse af en multinational styrke på tredjelandets område.

76 Henset til disse betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at direktivets artikel 11, stk. 1, litra e), skal fortolkes således, at:

- en person mister sin flygtningestatus, når en ændring af omstændighederne af væsentlig og ikke blot midlertidig karakter, der er indtrådt i det omhandlede tredjeland, har medført, at de omstændigheder, der begrundede frygten for forfølgelse af en af de i direktivets artikel 2, litra c), nævnte årsager, og ifølge hvilke den pågældende er blevet anerkendt som flygtning, ikke længere består, og den pågældende heller ikke af andre grunde må frygte »forfølgelse« som omhandlet i direktivets artikel 2, litra c)

- ved bedømmelsen af ændringen af omstændighederne skal medlemsstatens kompetente myndigheder ved en vurdering af flygtningens individuelle situation sikre sig, at den eller de aktør(er), der yder beskyttelse, og som er omhandlet i direktivets artikel 7, stk. 1, har taget rimelige skridt til at forhindre forfølgelse, at de bl.a. anvender et effektivt retssystem til afsløring, retsforfølgning og sanktionering af handlinger, der udgør forfølgelse, og at den pågældende statsborger har adgang til en sådan beskyttelse, såfremt hans flygtningestatus ophører

- de aktører, der yder beskyttelse, og som er omhandlet i direktivets artikel 7, stk. 1, litra b), kan omfatte internationale organisationer, der kontrollerer staten eller en væsentlig del af dens område, herunder ved tilstedeværelse af en multinational styrke på dette område.

Det andet spørgsmål

- 77 Henset til besvarelsen af det første spørgsmål og de præciserende bemærkninger i denne doms præmis 74 og 75 er det ufornuddent at besvare det andet spørgsmål.
- 78 For så vidt angår det andet spørgsmål, litra b), bemærkes dog under alle omstændigheder, at direktivet inden for rammerne af begrebet »international beskyttelse« indeholder regler om to forskellige beskyttelsesordninger, dvs. dels flygtningestatus, dels subsidiær beskyttelsesstatus, idet direktivets artikel 2, litra e), fastsætter, at en person, der er berettiget til subsidiær beskyttelse, er en person, »der ikke anerkendes som flygtning«.
- 79 Medmindre de respektive områder for de to beskyttelsesordninger tilsidesættes, kan det derfor ikke være en betingelse for ophør af flygtningestatus, at det konstateres, at betingelserne for at anvende den subsidiære beskyttelsesstatus ikke er opfyldt.
- 80 Ifølge direktivets ordning indtræder et eventuelt ophør af flygtningestatus med forbehold af den pågældende persons ret til at ansøge om tildeling af subsidiær beskyttelsesstatus, når alle de i direktivets artikel 4 omhandlede nødvendige elementer foreligger for at fastslå, at de specifikke betingelser for en sådan beskyttelse i direktivets artikel 15 er opfyldt.

Det tredje spørgsmål

Indledende bemærkninger

- 81 Det tredje spørgsmål vedrører det tænkte tilfælde, hvor det allerede er blevet konstateret, at de omstændigheder, på grundlag af hvilke flygtningestatus blev tildelt, er ophørt.
- 82 Spørgsmålet angår betingelserne for den efterfølgende undersøgelse, som de kompetente myndigheder om fornødent foretager, før de konstaterer, at flygtningestatus er ophørt, af, om der foreligger andre omstændigheder, som berettiger, at den pågældende har en velbegrundet frygt for forfølgelse.
- 83 Nævnte undersøgelse indebærer således en vurdering svarende til den, der foretages under behandlingen af en oprindelig ansøgning om tildeling af flygtningestatus.

Det tredje spørgsmål, litra a)

- 84 Den forelæggende ret ønsker med det tredje spørgsmål, litra a), nærmere bestemt oplyst, om der i en situation, hvor de omstændigheder, som har ført til tildeling af flygtningestatus, ikke længere består, og hvor medlemsstatens kompetente myndigheder undersøger, om der foreligger andre omstændigheder, som kan begrunde den pågældende persons frygt for forfølgelse enten af samme årsag som den oprindelige eller af andre af de i direktivets artikel 2, litra c), nævnte årsager, skal anvendes det samme sandsynlighedskriterium ved vurderingen af risikoen som følge af disse andre omstændigheder som det, der blev anvendt, da flygtningestatus blev tildelt.

85 Herved bemærkes, at:

- dette sandsynlighedskriterium finder anvendelse ved vurderingen af, hvor stor risikoen reelt er for at blive udsat for forfølgelse i en given kontekst, der fastlægges inden for rammerne af det samarbejde mellem medlemsstaten og den berørte part, der er henvist til i direktivets artikel 4, stk. 1, og artikel 14, stk. 2

- i henhold til direktivets artikel 9, stk. 1, skal de relevante kendsgerninger, der undersøges, være tilstrækkeligt alvorlige.

86 Det må medgives, at det alene med hensyn til de faktiske forhold kan være mere eller mindre vanskeligt afhængigt af den konkrete sag at indhente de elementer, der er relevante ved vurderingen af de foreliggende omstændigheder.

87 I denne forbindelse vil en person, der efter at have opholdt sig flere år som flygtning uden for sit hjemland påberåber sig andre omstændigheder som begrundelse for, at han frygter forfølgelse, normalt ikke råde over de samme muligheder for at vurdere den risiko, som han hævder at blive udsat for i sit hjemland, som en ansøger, der for nylig har forladt sit hjemland.

88 Derimod er der ikke forskel på de krav, som dernæst bør stilles ved vurderingen af de indhentede elementer, såvel under behandlingen af en ansøgning om tildeling af flygtningestatus som under behandlingen af spørgsmålet om denne status' opretholdelse, når der — efter at det er fastslået, at de omstændigheder, som førte til denne status, ikke længere består — foretages en vurdering af andre omstændigheder, som kan have affødt en velbegrundet frygt for forfølgelse.

- 89 På disse to trin i sagsbehandlingen angår vurderingen det samme spørgsmål, nemlig om de omstændigheder, som kan lægges til grund, udgør en sådan trussel, at den pågældende, henset til dennes individuelle situation, har grund til at frygte reelt at blive udsat for forfølgelse.
- 90 Ved vurderingen af risikoens omfang skal der i alle tilfælde udvises påpasselighed og forsigtighed, eftersom det drejer sig om den menneskelige integritet og individuelle frihed, dvs. områder, der er en del af Unionens grundlæggende værdier.
- 91 Det tredje spørgsmål, litra a), skal derfor besvares med, at der i en situation, hvor de omstændigheder, som har ført til tildeling af flygtningestatus, ikke længere består, og hvor medlemsstatens kompetente myndigheder undersøger, om der foreligger andre omstændigheder, som kan begrunde den pågældendes frygt for at blive forfulgt enten af samme årsag som den oprindelige eller af andre af de i direktivets artikel 2, litra c), nævnte årsager, skal anvendes det samme sandsynlighedskriterium ved vurderingen af risikoen som følge af disse andre omstændigheder som det, der blev anvendt, da flygtningestatus blev tildelt.

Det tredje spørgsmål, litra b)

- 92 Den forelæggende ret ønsker med det tredje spørgsmål, litra b), nærmere bestemt oplyst, om direktivets artikel 4, stk. 4, for så vidt som den indeholder angivelser vedrørende bevisværdien af tidligere forfølgelse eller trusler om forfølgelse, finder anvendelse, når de kompetente myndigheder påtænker at ophæve en persons flygtningestatus i henhold til direktivets artikel 11, stk. 1, litra e), og den pågældende til støtte for en fortsat velbegrundet frygt for forfølgelse påberåber sig andre omstændigheder end dem, ifølge hvilke han blev anerkendt som flygtning.

- 93 Herved må det konstateres, at direktivets artikel 4, stk. 4, kan finde anvendelse, når de kompetente myndigheder vurderer, om de omstændigheder, de efterprøver, begrundes, at ansøgeren har en velbegrundet frygt for at blive udsat for forfølgelse.
- 94 Denne situation foreligger først og fremmest ved behandlingen af en oprindelig ansøgning om tildeling af flygtningestatus, når ansøgeren påberåber sig tidligere forfølgelse eller trusler om forfølgelse som grund til at formode, at han har en velbegrundet frygt for, at den omhandlede forfølgelse vil gentage sig, hvis han vender tilbage til sit hjemland. Den bevisværdi, som direktivets artikel 4, stk. 4, tillægger sådan tidligere forfølgelse eller trusler herom, skal tages i betragtning af de kompetente myndigheder, forudsat at der er en sammenhæng mellem denne forfølgelse eller trusler herom og den af ansøgeren påberåbte årsag til forfølgelse, jf. direktivets artikel 9, stk. 3.
- 95 I den i spørgsmålet omhandlede situation er de kompetente myndigheders vurdering af, om der foreligger andre omstændigheder end dem, på grundlag af hvilke flygtningestatus blev tildelt, således som det er anført i denne doms præmis 83, den samme vurdering som den, der skal foretages under behandlingen af en oprindelig ansøgning.
- 96 I denne situation kan direktivets artikel 4, stk. 4, følgelig finde anvendelse, når der foreligger tidligere forfølgelse eller trusler herom, som frembyder en sammenhæng med den årsag til forfølgelse, der efterprøves på dette trin.
- 97 Dette vil kunne være tilfældet, navnlig når flygtningen påberåber sig en anden årsag til forfølgelse end den, som blev lagt til grund ved tildelingen af flygtningestatus, og når
- flygtningen før sin oprindelige ansøgning om international beskyttelse var udsat for forfølgelse eller trusler herom af denne anden årsag, men ikke påberåbte sig dette på daværende tidspunkt

- flygtningen har været udsat for forfølgelse eller trusler herom af nævnte årsag, efter at han forlod sit hjemland, og når kilden til denne forfølgelse eller trusler herom findes i hjemlandet.

⁹⁸ Såfremt flygtningen derimod påberåber sig den samme årsag til forfølgelse som den, der blev lagt til grund, da han blev tildelt flygtningestatus, og gør gældende over for de kompetente myndigheder, at der efter ophøret af de omstændigheder, som gav anledning til denne status, er indtrådt andre omstændigheder, der medfører frygt for forfølgelse af den samme årsag, henhører den vurdering, som skal foretages, normalt ikke under direktivets artikel 4, stk. 4, men under dets artikel 11, stk. 2.

⁹⁹ Det er således inden for rammerne af sidstnævnte bestemmelse, at de kompetente myndigheder skal vurdere, om den hævdede ændring af omstændighederne — for eksempel at en aktør, der udøver forfølgelse, er forsvundet, og en anden aktør, der udøver forfølgelse, er dukket op — er af en så væsentlig karakter, at flygtningens frygt for forfølgelse ikke længere kan anses for at være velbegrundet.

¹⁰⁰ Det tredje spørgsmål, litra b), skal derfor besvares med, at:

- direktivets artikel 4, stk. 4, for så vidt som den indeholder angivelser vedrørende bevisværdien af tidligere forfølgelse eller trusler om forfølgelse, kan finde anvendelse, når de kompetente myndigheder påtænker at ophæve en persons flygtningestatus i henhold til direktivets artikel 11, stk. 1, litra e), og for så vidt som den pågældende til støtte for en fortsat velbegrundet frygt for forfølgelse påberåber sig andre omstændigheder end dem, ifølge hvilke han blev anerkendt som flygtning

- dette imidlertid normalt kun er tilfældet, når årsagen til forfølgelse er en anden end den, der blev lagt til grund, da flygtningestatus blev tildelt, og når der foreligger tidligere forfølgelse eller trusler herom, som frembyder en sammenhæng med den årsag til forfølgelse, der efterprøves på dette trin.

Sagsomkostningerne

- ¹⁰¹ Da sagernes behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i de sager, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

- 1) **Artikel 11, stk. 1, litra e), i Rådets direktiv 2004/83/EF af 29. april 2004 om fastsættelse af minimumsstandarder for anerkendelse af tredjelandstatsborgere eller statsløse som flygtninge eller som personer, der af anden grund behøver international beskyttelse, og indholdet af en sådan beskyttelse skal fortolkes således, at:**
 - **enpersonmistersinflygtningestatus, når en ændring af omstændighederne af væsentlig og ikke blot midlertidig karakter, der er indtrådt i det omhandlede tredjeland, har medført, at de omstændigheder, der**

begrundede frygten for forfølgelse af en af de i artikel 2, litra c), i direktiv 2004/83 nævnte årsager, og ifølge hvilke den pågældende er blevet anerkendt som flygtning, ikke længere består, og den pågældende heller ikke af andre grunde må frygte »følgelse« som omhandlet i artikel 2, litra c), i direktiv 2004/83

- ved bedømmelsen af ændringen af omstændighederne skal medlemsstatens kompetente myndigheder ved en vurdering af flygtningens individuelle situation sikre sig, at den eller de aktør(er), der yder beskyttelse, og som er omhandlet i artikel 7, stk. 1, i direktiv 2004/83, har taget rimelige skridt til at forhindre forfølgelse, at de bl.a. anvender et effektivt retssystem til afsløring, retsforfølgning og sanktionering af handlinger, der udgør forfølgelse, og at den pågældende statsborger har adgang til en sådan beskyttelse, såfremt hans flygtningestatus ophører

- de aktører, der yder beskyttelse, og som er omhandlet i artikel 7, stk. 1, litra b), i direktiv 2004/83, kan omfatte internationale organisationer, der kontrollerer staten eller en væsentlig del af dens område, herunder ved tilstedeværelse af en multinational styrke på dette område.

2) I en situation, hvor de omstændigheder, som har ført til tildeling af flygtningestatus, ikke længere består, og hvor medlemsstatens kompetente myndigheder undersøger, om der foreligger andre omstændigheder, som kan begrunde den pågældendes frygt for at blive forfulgt enten af samme årsag

som den oprindelige eller af andre af de i artikel 2, litra c), i direktiv 2004/83 nævnte årsager, skal der anvendes det samme sandsynlighedskriterium ved vurderingen af risikoen som følge af disse andre omstændigheder som det, der blev anvendt, da flygtningestatus blev tildelt.

- 3) Artikel 4, stk. 4, i direktiv 2004/83 kan, for så vidt som bestemmelsen indeholder angivelser vedrørende bevisværdien af tidligere forfølgelse eller trusler om forfølgelse, finde anvendelse, når de kompetente myndigheder påtænker at ophæve en persons flygtningestatus i henhold til artikel 11, stk. 1, litra e), i direktiv 2004/83, og for så vidt som den pågældende til støtte for en fortsat velbegrundet frygt for forfølgelse påberåber sig andre omstændigheder end dem, ifølge hvilke han blev anerkendt som flygtning. Imidlertid er dette normalt kun tilfældet, når årsagen til forfølgelse er en anden end den, der blev lagt til grund, da flygtningestatus blev tildelt, og når der foreligger tidligere forfølgelse eller trusler herom, som frembyder en sammenhæng med den årsag til forfølgelse, der efterprøves på dette trin.

Underskrifter